

"ŠKOLA MEDIJSKOG PRAĆENJA – POTREBE MEDIJA TELEVIZIJE"

Televizija je veoma mlad način novinarske komunikacije. Iako TV kao medij ima svoje početke u kasnim 30-im godinama 20.stoljeća, za rođenje TV novinarstva kao novinarske vrste obično se uzima vrijeme izvještavanja s krunjenja britanske kraljice Elizabete, u svibnju 1953. Otada je televizija u nekim elementima nadmašila druge vidove novinarskog izvještavanja, a zahvaljujući svojoj rasprostranjenosti zaslužna je za to što su najširi krugovi javnosti bolje obaviješteni o svijetu u kojemu žive.

Televizijski novinar radi kao dio skupine, brojnost koje se u vrijeme emitiranja znatno povećava i obuhvaća pripadnike mnogih profesija – od majstora za rasvjetu i zvuk, do redatelja za pultom i kamermana. Zato ni u jednoj drugoj grani novinarstva nema takva kolektivnog rada kao na televiziji pa to iziskuje dobro poznavanje uloge svakoga pojedinca koji usporedo radi svoj dio posla.

Ono što je stoga važno i specifično kod TV novinarstva je što se mora raditi KAO ČLAN EKIPE, ovisiti o redatelju (i realizatoru), snimatelju, toncu, osvjetljivaču i montažeru!!!

Njihove uloge nisu samo tehničke prirode, jer su suradnici i u odgovarajućim razmjerima s novinarom dijele autorstvo!!

SNIMATELJ

Ponekad je najvažniji u ekipi, a često važniji od redatelja i od novinara. On mora biti profesionalac brzih refleksa, trenutna uočavanja bitnog i razvijene vizualne pismenosti.

Ima slučajeva da je snimatelj istodobno i novinar, odnosno da je novinar istodobno i snimatelj, čime se dobiva veća pokretljivost a i financijska ušteda.

Snimatelj i novinar na terenu rade na osnovi prethodna dogovora, tako što snimatelj mora stalno paziti da njegovo snimanje bude usredotočeno na dogovoreni sadržaj. Pritom se čuva brojnih i suvišnih švenkova, zumiranja, izvlačenja, trzaja i sličnih pokreta objektivom, koje ne vidimo u stručno rađenim priložima. Takvo suvišno "špricanje" pripada svijetu neiskusna amatera i eventualno njegovu snimanju za vlastite kućne potrebe, a ne TV ekran.

Rijetki su snimatelji kod kojih je omjer snimljenog i korištenog materijala gotovo 1:1 (nije slučaj kod snimanih događaja koji se odvijaju na jednom mjestu i s predvidljivim redom). Mnogo su češći slučajevi kad su ti omjeri 2:1 i 3:1. Kod reportaža i dokumentaraca taj je omjer znatno veći, obično 6:1 i 10:1 i više.

Samo se iskusnom snimatelju može dogoditi (posrećiti-ovisno o situaciji zatečenoj u trenutku dolaska ekipe na mjesto događaja), da snima montažno. Pod tim se terminom razumijeva da na temelju zamisli novinara snima onim redom kojim će prilog najvjerojatnije biti montiran i emitiran. Taj postupak maksimalno skraćuje vrijeme obrade snimke s terena.

I rijetke su prilike u kojima se kamerom uspjelo snimiti iznenadne velike događaje u njihovu trajanju.

Na snimanja ide i MAJSTOR RASVJETE koji je posebno kod dužih reportaža ili dokumentarnih filmova iznimno važan!

U ekipi je najčešće i SNIMATELJ ZVUKA. Na kameri je i mikrofoni (camcorder) i nema nikakva opravdanja ne zaposliti ga čak i pri snimanju onih sekvenci kod kojih poslije u postprodukciji miješamo glazbu s originalnim zvukom ili pak postavljamo samo glazbenu kulisu. Oni su "odrađivači atmosfere".

(Npr. u izvještaju CNN-a o obimu štete od izljevne nafte u more za vrijeme Pustinjske oluje, u krupnom kadru se vidi mali, masni val kako se razlijeva po pješčanoj obali, a izvjestitelj je

na samo nekoliko sekundi ušutio da se čuje i udar morskog vala. Time je dobio na autentičnosti i pojačao dojam.)

A staro je pravilo- što je na snimci veća, dramatičnija akcija, to je manja potreba za govorom! Naši su urednici navikli više paziti na tekst nego na sliku, ali to je kako zbog podcjenjivanja uloge slike na televiziji tako i zbog pretjerane politizacije života...

Prije snimanje treba pripremiti pitanja, zamisliti rješenje za sliku (ako se ne ide na pregled terena), pozadinu-atmosferu i što se tim prilog u biti želi reći. Snimatelju se sve to kaže-koja se slika želi, koja se ideja želi postići i želi li slušati ispriča i priča (nikada se izjava ne smije snimati iz profila..) Kod snimanja trebalo bi koristiti što manje pomaka-3, 4 i ne bi se smjelo kombinirati pokrete vertikalnog i horizontalnog švenka pa onda zum ili odzum.

Intervju mora biti kratak, razumljiv, dobro se mora slušati sugovornika.

Ako imamo više sugovornika, obično se priča počinje s prosječnim ljudima, a završava sa stručnjakom.

Na snimanju priloga ili reportaže, prvo se snima izjava govornika (i dva do tri kadra osobe samostalno u kadru), standupp ili komentar, vox populi, neton-slika, it ton (aktualni zvuk), poslije se u montaži dodaje arhiva

MONTAŽA-

Montaža je kombiniranje slika i zvuka, njihova trajanja i redoslijeda, a novinar je radi u suradnji s akademskim montažerom (kat montaža i offline, ili digitalna kod kojih se mogu koristiti različiti efekti).

Danas sve više novinara ima mogućnost da na radnoj površini računala montiraju svoj prilog – bez kazeta sa snimljenim materijalom ali sa serverom u čijoj je memoriji pohranjen.

Televizija danas već dugo zauzima mjesto neosporno najrasprostranjenijeg, gotovo sveprisutnog i sigurno najutjecajnijeg informativnog medija. Što god prigovorili kritičari, ponekad i s pravom, TV je bitno utjecala na čovjekov život. Pisana riječ više tako ne dominira komunikacijama, jer zaostaje za slikom i zvukom.

No, s druge strane, više ne postoji fascinacija televizijom. Nijedna emisija više ne može prazniti ulice (ne uzimamo li u obzir neke nogometne utakmice). Televizija je postala normalan sastavni dio života suvremena čovjeka.

Javne su radiotelevizije u nacionalnim i međunarodnim razmjerima izložene konkurenciji privatnih radiotelevizijskih mreža i postaja. Tako su nove satelitske i kablovske televizije dobile mogućnost da uz pomoć različitih kombinacija medija dopru do raznovrsnih auditorija na većim zemljopisnim površinama. A sve je to utjecalo na fragmentaciju gledateljstva.

I prilikom davanja informacija, važno je uzeti u obzir da su prije glavni cilj novinarstva bile informacije, a sada je to profit!!!

Televizija je kao audiovizualni medij najmasovniji i najutjecajniji izvor informacija i u Hrvatskoj (mi smo u doba stvaranja TV-a, 1956. godine imali prvu televiziju na jugoistoku Europe). Prema istraživanju glasila HND-a, iz 1998. godine, 98 % ispitanika koristilo je elektroničke medije kao izvor informacija, dok je novine u tu svrhu koristilo 62 posto ispitanika.

Novinarstvo slike, govorene i pisane riječi se razlikuju, ali ne konkuriraju toliko jedno drugom koliko se nadopunjuju.

Pri izradi bilo kojeg novinarskog priloga, poželjna je određena količina skepse, suzdržanosti i kritičnosti prema svemu što se oko novinara zbiva, što znači da ne valja robovati pravilima teorije već neprestano tražiti promjene nabolje.

Važno je predočiti i protumačiti-od kratke vijesti do višesatne emisije – sve jasno, sažeto i objektivno milijunskom gledateljstvu.

A gledatelji žele vijesti koje im u prvom redu mogu biti korisne i nikada im nije dovoljno novosti !

Oni žele praktičnu i korisnu informaciju koja im pomaže da žive sve boljim životom pa im televizijski medij pomaže proširiti područje razumijevanja javnih pitanja!

Tako televizija, kao javni medij ima ulogu osim informiranja i obrazovati!

"UMIJEĆA TV NOVINARSTVA"

Pisanje za televizijsku emisiju nije ni lošije ni bolje, ni teže ni lakše od onog za novine, već je drugačije.

Televizijski novinar (broadcaster, reporter) prvo mora razumjeti što je vijest i kako se njeno sastavljanje za televiziju razlikuje od onih za druge medije.

Vrsta teksta za televizijsko novinarsko djelo, bilo vijest, izvještaj, komentar, crtica, ili dokumentarac, ovisi o mnogim čimbenicima, uključujući i protok vremena.

Mora se naučiti kako komunicirati suštinu priče u nedostatku vremena, na način koji je točan, sažet i jasan.

Treba zapamtiti da se na TV-u priča na taj način da se sve mora razumjeti odjednom !!

Prvo na što se novinaru-početniku obrati pozornost je tzv. diktatura vremena (jer ona na početku zadaje dosta muka).

Tako je osobina TV novinarstva ograničenost raspoloživog vremena, kao i programskog prostora. Element vremena je za televizijskog novinara tako veliko opterećenje i ograničenje.

Štednja vremena i nužnost da se skraćuje, primoravaju novinara da kontinuirano i uz veliko znanje procjenjuje važnost prikupljenih podataka i onoga o čemu želi izvijestiti. To pomaže štedjeti riječi i kratiti prilog ondje gdje bi dužina bila besmislena.

Uvijek se mora imati na umu da gledatelji vide, čuju i mogu razumjeti ono što se priča samo jedanput! "TV novinarstvo je ono što se mora konzimirati odjednom!"

(npr. –Kada razmislite kako bi izgledalo da danas Mojsije mora pokazati Deset zapovjedi, vjerojatno bi najava u vijestima glasila ovako: "***Večeras je, s planine Sinaj, Mojsije sišao s deset božjih zapovjedi. Izdvajamo tri najvažnije...***")

Danas je kod pisanja TV vijesti situacija približno ovakva – snima se na brzinu, sa snimljenim materijalom se juri u redakciju, brzo pregleda snimljeni materijal, nađe dijelove snimljenih izjava i intervjuova te montira u žurbi, a preostaje samo malo vremena da se osmisle, sastave i dotjeraju rečenice.

Pri tom se često zna dogoditi i da čim se završi s tim izvještajem, da se mora juriti odmah natrag da bi se o istom događaju ponovno izvijestilo u sljedećoj informativnoj emisiji.

Tu je pravi izazov taj da se dobro napravi priča, a ne žrtvuje kvaliteta !

TV se ne može koristiti jednakom količinom različitih informacija kao novine i radio pa se mora biti SELEKTIVAN, bez obzira na to što se mora izvijestiti o istim događajima i temama.

(Dnevni si list može priuštiti da objavi i ono što dio njegovih čitatelja neće zanimati, pa im stavlja na volju da to odaberu, pročitaju, pogledom prelete ili zanemare. Oni mogu npr. pročitati samo naslov i podnaslov, a ostalo preskočiti.)

"Radio sada objavljuje da negdje nešto gori, TV večeras pokazuje slike, a novine sutradan ujutro moraju ići iza scene da izvijeste kako je vatra izbila, iznijeti sve pojedinosti o šteti i što to znači..."

Dnevni list i TV moraj izvijestiti o uglavnom istim događajima, ali TV to radi s oko 20 puta manje teksta !!!

(U 1 se minuti pročita 14 redak , tj. 140 riječi. To stane na polovicu kartice veličine A4 (malo više od 2 riječi u 1 sec.) !!

Za 30 minuta Dnevnika može se emitirati-računato teoretski uz pretpostavku da se neprekidno čita – najviše 4200 riječi, tj. 420 redaka, 15 kartica. Sav taj tekst bi stao na 2 Vjesnikove stranice.)

Zato postoje specifične zakonitosti pisanja !!

Tako oni koji to ne poštuju – u npr. prilogu od 3 minute, novinar griješi ako daje previše informacija prebrzo, ako se riječi ne slažu s kadrovima pa se gledateljstvo izgubi.

A na televiziji se ne može podnijeti ni trenutni gubitak, zato što nove riječi i teme brzo nadolaze!

Uvijek se mora imati na umu kako se obraćamo pojedincu, jer čim prevagne osjećaj da se govori množtvu, glas poprima drugačiji ton pa se često uništava prirodnost. Treba govoriti i ponašati se kao da ste u dnevnoj sobi (a i sa stanovišta gledatelja, tamo se i nalazite) – a to je važno i kod bilo kojeg istupanja ispred kamera!!

Ne smije se govoriti na način da izgleda kao da se drže lekcije (npr. na kraju priloga neku lekciju..). Izražavanje općih gledišta, poučavanje, suviše dugačke rečenice, zadržavanje na općenitostima i parolama, vrijeđa drugu osobu.

TV reportažu ili prilog potrebno je pisati onako kako se i govori! A pritom su najvažniji jednostavnost, jasnoća, preciznost, izravnost i neutralnost.

Vijest mora imati onih pet W- WHO, WHAT, WHEN, WHERE, WHY, SO WHAT, ili who, who, what, when, why, where, i how, ali to nije sveto pravilo.

NA TELEVIZIJI SVE MORA BITI SHVAĆENO U TRENUTKU DOK SE SLUŠA I GLEDA. TV vijest traje 20-40 sekundi i završi!

TV VIJESTI, IZVJEŠTAJI I TEKSTOVI MORAJU BITI SASTAVLJENI TAKVIM STILOM DA IH SE LAKO RAZUMIJE I LAKO IZGOVORI !

A PISANJE JEDNOSTAVNIM JEZIKOM NIJE JEDNOSTAVNO !

Rukopis za TV ima DVIJE STRANE RUKOPISA –

Stranica je podijeljena na dva okomita dijela ("split page"). Lijeva je za video, a desna za audio. Lijeva strana videa može po potrebi zauzeti 40 % strane, a desna strana preostalih 60 %. Na lijevoj se strani pišu sva tehnička uputstva i identifikacija videa i grafike koji služe redatelju i montažeru, dok se na desnoj strani ispisuje tekst koji treba pročitati.

U gornjem uglu papira ispisuje se naslov velikim slovima te datum, naziv emisije i imena autora, snimatelja i montažera.

A na lijevoj se strani ispisuju pretapanje slike, rez, zumiranje a posebice ako se tekst još daje redatelju i pritom je to važno zabilježiti ako se u nekom dijelu priče koriste samo kadrovi, ne i riječi.

Važne su jednostavno sročene rečenice, ispravna gramatika i jasno razmišljanje !!

Dvoji li se je li neki dio teksta shvatljiv, onda najvjerojatnije nij . Tada je bolje početi ispočetka (ako nešto nije jasno, pravilnije je taj podatak ukoliko ga se ne može provjeriti, izbjeći).

Npr.manje od sto ljudi prisustvovalo je znanstvenom predavanju....(ostavlja se dojam kao da se želi reći da ih je bilo manje nego što se očekivalo)

ili gotovo je sto ljudi bilo na znanstvenom predavanju.....(to implicira velik broj)

Na TV-u nije na snazi izreka o ponavljanju kao majci mudrosti!!

No, sasvim je nešto drugo kada se mora nekoliko puta ponoviti subjekt (ili ime osobe) ili mjesto događaja ! Ne mora se odmah čuti ime i mjesto, a i kad ih se čuje, nije ih dobro zamjenjivati u nastavku teksta sa zamjenicama i priložima mjesta !

Ali, NEDOPUSTIVO JE PONOVI ISTE KADROVE SLIKE! REČENICE MORAJU BITI KRATKE! I NEKA U SVAKOJ OD NJIH NE BUDE VIŠE OD JEDNE MISLI !!

Pravilo je da rečenica ne sadrži više od 1 važne misli ili ideje, ali da sve one moraju sadržavati mnoge dijelove informacije

(Jedna vrana već se devet mjeseci svakodnevno zalijeće u prozorska stakla jedne osnovne škole u Zadru.

Važna pojedinost – pobješnjela vrana

Manje pojedinosti-devet mjeseci, svakodnevno, zalijeće u prozorska stakla, o.škole, u Zadru)

Kod korištenja npr. citata–uzima se u obzir samo ako je netko rekao nešto posebno, tj. kada je nešto rečeno na poseban način, ako je netko iznimno važan rekao nešto važno!

No, pravilo je da TV obično EMITIRA tonski isječak izjave, govora ili intervjua neke osobe koja to iz programskih razloga zaslužuje, radije nego da se navode njene riječ pa se u TV tekstu, u pravilu, izbjegavaju citati. A i gledatelj lakše shvati prepričan, ponekad pojednostavljen citat.

Ako se baš mora citirati, onda se preporučuje izvor informacije staviti na sam početak kako bi ljudi mogli odmah procijeniti njeno značenje kao i shvatiti čije su to riječi !!

Na TV-u je važno OSTAVITI DOJAM-a to se postiže riječju, slikom, zvukom i tišinom!!

Stoga je važan dobar odabir kadrova i zvukova u montaži.

Jasmina Nikić, voditeljica službe za jezik i govor kaže:

"Na televiziji CARUJE GOVOR, a ne tekst i olovka. Važno je dobro znati tekst izgovoriti. Tu treba poznavati razinu govora, od boje glasa, dikcije do različite interpretacije teksta.

Govor i jezik su novinarove mogućnosti izražavanja."

PRVA REČENICA I PRVI ODLOMAK reportaže smiju sadržavati samo neke od bitnih sastojaka. Početak vijesti smije biti potpun, ali mora izazvati čitateljevo zanimanje i izazvati ga da priču pročita do kraja !! A u narednim će rečenicama reći, redom, sve što treba.

U UVODU je dobro jednostavno "sve reći" (kao sms) i uvod mora biti atraktivan. Potrebno je opisivati od najvažnijeg prema manje važnom!

TV izvještaj nema naslova kojim bi privuklo pozornost, nema ni kurziva ni velikih, masnih slova,...Stoga su vječne dileme-kako sastaviti priču; kako i čime početi; na koji način izazvati zanimanje gledatelja; što staviti u sredinu; čime završiti; da li i koje osobe snimiti; koje podatke odabrati, a druge zanemariti(i eventualno ih koristiti nekom drugom prilikom, u drugoj emisiji...)

TV NOVINAR MOŽE BITI IZVRSTAN STILIST, ALI NE POSTIŽE SVOJ CILJ SAMO RIJEČJU !! MORA NAUČITI JOŠ I KAKO DA SVOJ TEKST OSTVARI VIZUALNO I ZVUČNO!! TEK SE TADA – RIJEČJU, SLIKOM I ZVUKOM – POSTIŽE POTPUNA KOMUNIKACIJA !!

Na TV-u su riječi i slika komplementarni-međusobno se podupiru (a tu je i zvuk).

Tonski isječci su izrezani dijelovi izjava ili intervjua i igraju važnu ulogu u informativnoj priči. Oni moraju imati neki smisao-ne smiju biti odrezani bez obzira na sadržaj

A tu je prednost TV novinara- jer se može vidjeti njegovo lice i čuti glas!

U našoj sr praksi danas, tonski isječci vrlo kratki-oko desetak sekundi (u Dnevniku)-znatno kraći nego prije desetak godina!

Najčešće se za t.i. ne odabire dio u kojem intervjuirana osoba ili davatelj izjave objašnjava – ukoliko to nije nešto jako važno! Jer objašnjavanje obično potraje, a novinar ima ukupno npr. samo 90 sekundi za ton. Tada se to objašnjenje daje u sažetom obliku (netonu ili offu).

Ton i off moraju biti tako povezani da se vješto međusobno povezuju i čine dobro osmišljenu i povezanu cjelinu! Priča mora teći pitko – bez naglih prekida i ne smije se unaprijed navesti ono što će osoba reći u tonu. Svaka riječ kojom se uvodi u ton, mora priči pridonijeti neku informaciju i zadržati njezin ritam.

I npr. ono što novinari često koriste je da sadržaj svoga uvoda prepričaju iz prvih rečenica tonskog isječka.

TV novinar uvijek mora imati na umu - "*JEDNA SLIKA VRIJEDI KOLIKO TISUĆU RIJEČI!*"

I ima u vidu da riječi na njegovu mediju imaju ograničeno djelovanje – jer ih SLIKE ODGURNU U DRUGI PLAN, a posebno ako su sadržajno bogate i dramatične !!

Na BBC-u novinare uče da je snimatelj najvažniji član ekipe koja ide na snimanje i da od njega novinar početnik treba dosta učiti. No, kamo ići, kada početi, koga intervjuirati, što pitati, kako dugo snimati i što i kako emitirati – o tome odlučuje novinar!! On je dužan naučiti da u svojoj glavi oslika svaki svoj tekst i da o slici razmišlja prije početka snimanja!!!

U svakodnevnoj se redakcijskoj praksi, kao kod nas, tekstu priče obično, rutinski, daje prednost na slikom. Slika je kao odgurnuta u drugi plan-tek slijedi tekst

(no i u SAD-u se proizvodnja TV informacija gradi na tekstu)!!

I ne zastarijeva poznata izreka jednog profesionalca da je **TELEVIZIJSKA INFORMACIJA JE BRAK RIJEČI SA SLIKAMA, RIJEČI SA ZVUKOM, SLIKA SA ZVUKOM I IDEJA S IDEJAMA !!**

(Postoje i neke studije psihologa – da gledateljstvo pamti 20 % onoga što čuje i 30 % onoga što vidi te 50 % kad se dobro kombinira – dakle, kad su riječ i slika usklađeni i sadržajno razumljivi!!A prema jednom USA istraživanju, samo 20% gledatelja pamti što je političar u emisiji rekao, dok 80 % pamti samo kako je izgledao!)

ZLATNA PRAVILA – prilikom pisanja na TV-u:

1. riječ i slike moraju ići zajedno
2. tekst ne smije podrobno ponavljati ono što gledatelji mogu i sami vidjeti i čuti
3. u tekstu se ne smije podrobno opisivati ono što gledatelji ne mogu sami vidjeti ili čuti
4. tekst ne smije biti dugačak. Najbolji je često onaj koji je napisan s najmanje riječi.

Znači, slika i zvuk moraju se dopunjavati, ali osim u posebnim okolnostima, ne smiju se udvostručavati. Najčešće ne treba govoriti o svemu onome što se vidi na snimci.

Time se gubi dragocjeno vrijeme i jedinstvena prilika da se gledatelju nešto više objasni da mu se kaže nešto što zavrjeđuje da mu se kaže – a ne vidi to na snimci.

(NE - "kao što vidite Ivan ulazi u laboratorij i sjeda na stolicu....VEĆ TREBA OVAKO-Svako jutro Ivan radi na projektu.....)

A ako je novinar već sastavio tekst kojeg je teško ilustrirati kao što je, npr. problem izdvajanja za različite komunalne fondove, tada o njemu može početi govoriti u trenutku kad se vidi tramvaj u prolazu jer je jedan od komunalnih simbola.

A ako nema odgovarajuće slike i ne može joj se naći dobru zamjenu, u tekstu ne smije biti nabrojano previše pojedinosti zašto što se time odvlači gledateljeva pažnja na nešto čega na slici nema.

Iz teksta se moraju (kod zvukova) izbaciti riječi kao npr. "bučne ovacije mnoštva", "zaglušujuća buka motora", ako to nedostaje na slici i popratnom zvuku !!

Ako gledatelj ne može čuti pljesak, buku ili pucnjavu, ne treba ih ni spominjati !

I važno je naglasiti – da se i u kratkom izvještaju od 90 sekundi dobar učinak postiže ako se naprave kraće stanke od 2-3 sekunde i dopusti da npr. prolaz aviona i vidimo i čujemo !!!

JER STVARAN IZAZOV U TV-NOVINARSTVU SADRŽI I STVARANJE VIDEA ZA NEVIZUALNU PRIČU!!!

Važno je kod stvaranja reportaže znati odgovore na slijedeća pitanja (a tako i kod iznošenja bilo koje izjave u javnosti):

- je li gledatelj i koliko morao shvatiti prilog?
- Je li što i koliko zapamtio?
- Je li prihvatio poruku?
- Nije li se bar u nekom dijelu tekst mogao više približiti slici tj. slika tekstu?
- Nije li se bar negdje mogla staviti prikladnija slika?
- Da li bi se boljim, profesionalnim radom većim zalaganjem i žarom u potrazi za novim rješenjima mogao postići veći politički, društveni i kulturni učinak?

VIJEST

Već oblikovani profesionalci vijest popularno zovu kraljicom informacije, stavljajući je na vrh piramide novinarskih radova!

A definicija je TV vijesti – pravodobna, činjenična, istinita i sažeta obavijest o ljudima, događajima, pojavama i stanovištima koji su važni i zanimaju znatan broj ljudi na neki ih se način tiču, a napisana je tako da udovolji vremenskim ograničenjima medija i sposobnosti gledateljstva da je apsorbira! Vijest je sastavljena od činjenica, ali NIJE SVAKA ČINJENICA I VIJEST (postoje posebni kriteriji za izbor)

Na čelu liste za profesionalni odabir vijesti nalaze se : -važnost, - korisnost, - zanimljivost (pravodobnost, obavještavanje više nego objašnjavanje, vijesti koje imaju auditivni ili vizualni učinak, ljudi više nego pojmovi – to znači da se nađe neki problem, pa se nađe osoba koja se bavi tim problemom i onda se kaže gledateljstvu kako to radi ta osoba, kako rješava npr. taj problem). U TV-vijestima je pitanje ŠTO? Najvažnije i drži 1. mjesto na ljestvici, a slijedi ga TKO? (tko je što rekao ili uradio) !!

IZVJEŠTAJI

Izvještaji traju od 40 do 150 sekundi.

Dok VIJEST u pravilu služi za iznošenje nekoliko glavnih činjenica, samo ponekad s interpretacijom, IZVJEŠTAJ i PRIČA su obuhvatniji, sadržajniji, važniji i zanimljiviji.

1.) "Najprije slika, zatim tekst"

Postupak stvaranja izvještaja (priloga, priče, reportaže), trebalo bi se prvo dogovoriti sa snimateljem: u pravilu je najkorisnije unaprijed pripremiti neki nacrt scenarija

- najprije snimiti događaj ili temu na terenu
- snimiti moguće kratke intervju i izjave sudionika i svjedoka
- na kraju eventualno snimiti svoj dio pred kamerom
- na licu mjesta ili nakon povratka u redakciju snimiti svoj povezni tekst samo zvučno (u offu)

Snimatelj za početak većine izvještaja treba snimiti kadar – obično u totalu - koji će obuhvatiti mjesto događaja (establishing shot). Tim se kadrom gledateljstvu pokazuje mjesto zbivanja onoga o čemu novinar izvještava.

Kada se novinar vrati u redakciju, prvo pregleda snimljeni materijal (sirovinu) te u montaži uz pomoć vremenskog koda pribilježiti trajanje odabranih kadrova.

U montaži novinar surađuje u izboru kadrova pa zatim sastavlja tekst na osnovi liste kadrova i njihova trajanja. Tu se sastavlja tekst tako da se riječi i kadrovi relativno dobro poklapaju !

Ako slika nije onakva kakvu bi autor želio za svoju temu, može sastaviti manje svoga teksta i ostaviti duže snimke izjava da kažu veći dio priče!

Kod nas prevladava praksa po kojoj se najprije piše tekst priče i tek zatim montira slika---vani se to izbjegava. Vani najprije montiraju video, izmjere trajanje kadrova pa na temelju toga pišu ono što će govoriti !!

2.) Kod nas je praksa "najprije tekst, a zatim slika"-

Prednost je ove varijante u tome što novinaru pruža više vremena za pisanje, a montažeru za obradu video ili filmske vrpce.

Kad se sastavi tekst tako da stane između dva zvučna dijela (izjave), valja pripaziti da to bude sekundu ili dvije kraće od slike. Jer treba imati na umu da se prije svakog zvučnog dijela mora utrošiti neko vrijeme za pripremu gledateljstva na ono što će vidjeti ili čuti. No, smeta i ako je tekst prekratak, pa se mora čekati na početak zvučna dijela i ako u tome slučaju nema ni izvornog zvuka (IT ton), snimljena na mjestu događaja zajedno sa slikom, onda je to propust.

3.) "Istovremeno tekst i slika" –

Taj postupak pretpostavlja da novinar najprije sastavi uopćeni željeni redosljed kadrova kao uputstvo za montažera-navodi sadržaj kadrova i približno trajanje pojedinih sekvenci koje želi u pojedinim dijelovima priče (ulica, ambulanta, most, tržnica, cijene i sl.). Zatim montažer pristupa poslu, a novinar kreće pisati tekst svoga izvještaja.

Ako je novinar na terenu i redakcija mu je npr. međunarodnom razmjenom pribavila snimke za određenu temu, onda ga se obavijesti o sadržaju kadrova na videu i pošto je dogovoreno da mu izvještaj može trajati 2 minute i 10 sekundi, sastavlja tekst kojeg izgovara putem telefona. Kad montažer dobije tu snimku, ravna se kojim redom i u kojem trajanju treba sastaviti kadrove da riječi "sjednu" uz odgovarajuće kadrove.

4.) "S mjesta događaja" -

tzv. "stand-upper" ...jedna je od temeljnih vještina TV novinara

A pojavljivanje izvjestitelja opravdano je iz više razloga-

-pomaže da se temu izvještaja ili priče iznese jasnije

-pokazuje prisustvo izvjestitelja na mjestu događaj

-traje kratko

Pojave novinara na samom početku izvještaja ili priče su rijetke, osim kada se javlja uživo. A pojedine redakcije ne ohrabruju ni njegovu pojavu na završetku javljanja. Većinom se novinar pojavljuje pred kamerom unutar svog izvještaja. Njegova pojava ima funkciju mosta između dijelova izvještaja ili priče. I načelo je da se dio izgovoren pred kamerom najprije napiše.

TV INTERVJU

Intervju nije razgovor. Razlikuje se od razgovora po tome jer ga se vodi s određenom svrhom. Intervju sveden na puki razgovor nije intervju.

Intervju je dijalog između dviju osoba, ali radi mnogobrojna gledateljstva, a ne radi njih samih. Dijalog se vodi o onome što gledateljstvo želi odnosno treba čuti i saznati.

U ulogama novinara i intervjuirane osobe nema ravnopravnosti-novinar se mora sustezati kako bi intervjuirana osoba došla do izražaja. No, prateći domaći i inozemni TV program, vidimo da to pravilo ima iznimaka, zato što neki novinari zbog slave ili narcisoidnosti rado preuzimaju dominantnu ulogu.

Za intervju, intervjuista mora imati posebne vještine i odgovarajuće znanje, maksimalno uvažavati profesionalnu etiku, imati brze reflekse i visok kvocijent inteligencije. A novinari bogata iskustva kažu da uz to treba biti iznad svega radoznao, strpljiv i uporan, imati osjećaj za pravi trenutak, biti marljiv u pripremi. Te imati razvijenu kulturu govora i vizualne sposobnosti.

Intervju je spasonosan način da se obradi neka apstraktna tema, kao i ona koju je teško snimiti. TV intervjuistu nije lako i zato što najčešće u minuti dvije, rijetko tri, mora dobiti odgovore koji se inače čuju u višesatnu razgovoru, a ka tome to mora postići s ljudima svih mogućih karaktera, ambicija, raspoloženja i sposobnosti.

Gledatelji "opunomoćuju" novinara da u njegovo ime pitaju sugovornika.

Ironija je profesije što se ponekad čini kako ni sve te osobine zajedno, uz dobro postavljeno pitanje, ne jamče da i odgovor bude dobar.

Ne smije se intervjuirati po nekom krutom obrascu. Mora se reagirati na novu informaciju dobivenu od sugovornika te pitanja upotpunjavati i korigirati, uskladiti s onim što se upravo čulo.

Po potrebi se pitanje može objasniti, vraćati se na njega dok se ne dobije pun odgovor, a naknadno ga se prikladno formulira.

Ako zbog kraćenja ili potrebne ispravke treba izbaciti neki dio snimke, još uvijek ostaju manje cjeline snimljena razgovora, a one se emitiraju onakve kakve su snimljene. Novinari bi rekli da se pokazuju kao nefrizirana stvarnost. Kamera bilježi na koji način intervjuirani odgovara, kako se drži dok sluša pitanje i kakav ima izraz lica. Intervjuirani sjedi ili stoji pred kamerom i ne može se ni pomaknuti a da to gledatelji ne vide. Sve to TV intervju čini drugačijim od onih u drugim medijima-po svojim dobrim i lošim stranama.

U najvećem broju slučajeva intervjuirana osoba neće negodovati zbog kraćenja (ukoliko se, suprotno profesionalnoj etici, rečenica ne čupa iz cjeline i ne stavlja u drugi kontekst) i izbacivanja pojedinih dijelova snimke:

-ako se novinar korektno ponašao i još prije snimanja upozorio na mogućnost kraćenja

-zato što cjelina priloga (korišteni dijelovi intervjua zajedno s novinarevim uvodnim, poveznim i završnim tekstom) u svojoj ukupnosti postiže željeni cilj

Prirodno je da se intervjuirana osoba pobuni ukoliko novinar u montaži radikalno izreže snimku, izvuče kratku misaonu cjelinu i uvrsti je u kontekst svoga priloga koji joj da je izmijenjeni smisao. Mnoge su TV kuće posebnim odredbama u svojim etičkim kodeksima onemogućile takvu praksu. Međutim, one zadržavaju svoje pravo da od snimljena intervjua, bez obzira na trajanje snimke, upotrebe samo 15, 20 ili 60 sekundi. A to se pravo ne krši ni kad se radi o premijeru, kojeg se može snimiti i 35 minuta i uvrstiti u program samo 3 minute (kao u jednom primjeru BBC-a).

CBS je prvi uveo pravilo da se u montaži smije skraćivati snimka intervjua, ali u emitiranu programu nije dopušteno izmijeniti redoslijed korištenih tonskih dijelova. Time se sprečava da se promijeni njihov smisao tako da ih se upotrijebi u drugom kontekstu.

Intervjuiranoj osobi ne treba unaprijed obećati da će se emitirati snimljena cjelina, pa čak ni da će se uopće koristiti. Tek se u postprodukciji može biti siguran što se i koliko može upotrijebiti. Ali, jednako tako mora joj se reći u kakvu će se kontekstu koristiti intervjua, a pogotovo ako se intervjuira i osobe koje imaju suprotna gledišta o istoj temi.

TV novinar mora imati na umu još nešto što ga razlikuje od kolege u tisku. On ne može naknadno, u snimci, ispravljati nejasna, nekonkretna pa i netočna mjesta !!!

Stoga novinar prilikom samog intervjua mora brzo reagirati i zatražiti ispravku ili razjašnjenje, ako dođe do lapsus linguae, neodređenosti i nenamjeravane slučajno izgovorene nejasnoće ili dvosmislenosti.

A dobar profesionalac zna da dobro vođeni intervjua može gledatelju pružiti više nego što čitatelj dobiva od istog gradiva tiskanog u novinama. Izraz lica intervjuirane osobe, njegove emocije, stanke u odgovorima, zamišljenost, uzbuđenost, nevoljkost, oklijevanje, glasovna naglašavanja pojedinih rečenica ili riječi, uz to i snimateljeva zumiranja na lice ili ruke (krupni plan) te raznovrsna kadriranja mogu omogućiti gledateljstvu da vidi i one dimenzije koje su u drugim medijima nedokučive !!!!

Praktični podsjetnik-popis 15 pogrešaka koje neizostavno valja izbjegavati:

1. nejasna i uopće preduga pitanja
2. više od jednog pitanja odjednom
3. nasumce iznijeta neplanirana pitanja
4. pitanja koja izazivaju očit odgovor
5. pitanja na koja se odgovara samo sa "da" ili "ne"
6. pitanja koja izazivaju odgovore sa činjenicama koje bi novinari mogli sami bolje ispričati
7. sugestivna pitanja
8. hipotetična pitanja
9. sprječavanje intervjuiranog da govori, što gledatelja navodi na zaključak da je novinar, prekomjerno zadovoljan samim sobom, zauzeo stav protiv intervjuiranog, a taj je dojam još izraženiji ako se čuju neke insinucije tvrdnje
10. intervjuirani je unaprijed dobio doslovne formulacije pitanja i može samo ponoviti pripremljene odgovore
11. novinar ne sluša odgovor
12. novinar se nije pripremio, ništa nije pročitao

13. novinar se želi istaknuti
14. bezrazložan prekid odgovora
15. slaganje i povlađivanje u svako doba

SUGOVORNIK U INTERVJUU mora biti vješt da na svako pitanje odgovori NA NAČIN KOJIM ĆE PRIVUĆI SIMPATIJE GLEDATELJSTVA.

ISTRAŽIVAČKO IZVJEŠTAVANJE mora biti novinarevo djelo, a ne izvještaj o istraživanju koje je netko drugi izvršio, da se predmet priče odnosi na nešto od stanovita značenja za čitatelja ili gledatelja, da drugi pokušavaju sakriti te stvari od javnosti!!! Moraju postojati sva ta tri elementa istraživačkog novinarstva.

Naše novinarstvo počiva na desetljećima njegovanoj tradiciji "pseudovijesti". Ne samo novinari, nego i javnost, "odgojeni" su da valja izvještavati o političkim raspravama, rutinskim aktivnostima vlastodržaca, izvoznim uspjesima poduzeća, a ne o ljudima, njihovim problemima. Tu negdje treba uklopiti i priče iz znanosti!!

Za novinara je najveći oblik televizijskog umijeća, a to znači da ga je i najteže napraviti-**DOKUMENTARAC!**

Dokumentarni film je istraživanje/putovanje iza i ispod očiglednog. Zadiire mnogo dublje ispod površine nego informativna priča, istražujući ne samo što se dogodilo već i koliko je to moguće-razloge zašto se dogodilo, stanovišta i osjećaje osoba o kojima se radi, interpretacije stručnjaka, reagiranja drugih osoba kojih se to može ticati te dublji smisao i značenje teme dokumentarca ne samo za neke pojedince već i za cijelo društvo. To je vjeran prikaz istinite priče.

Problemi kod TV-novinarstva (u Hrvatskoj):

- ne zarađuje se tako puno
- nema dovoljno carema crews (ekipa)
- kratko je vrijeme napraviti report (priču)
- nema dovoljno planiranja za napraviti dobru priču
- poolitički pritisci u official news
- autocenzura
- kako biti drugačiji

Kako probuditi zanimanje gledatelja?

Tema mora biti zanimljiva, originalna, korisna, razumljiva, topla i prijateljska, imati važnu svrhu, energična, uvjerljiva, profesionalno odrađena, provokativna, kroz ljudsku priču -PRIKAZAT ĆU NEKOLIKO PRILOGA, REPORTAŽA (vezanih za znanost), KOMENTIRAT ĆEMO NJIHOV NAČIN REALIZACIJE-ŠTO BI ONI EVENTUALNO NAPRAVILI NOVO i sl.